

Frigör din potential – Det är ditt bästa val!

Energikicken

2010-04-15

UNITED
BY OUR
DIFFERENCE

Frigör din potential – Det är ditt bästa val!

Varför blir lönsamma investeringar i energieffektivisering inte av?
En studie om hinder för energieffektivisering

Agneta Persson, WSP Environmental
agneta.persson@wspgroup.se

Varför blir lönsamma investeringar i energieffektivisering inte av?

Potentialen för lönsam energieffektivisering är STOR

Men genomförandetakten av åtgärder är låg

En rad olika studier och projekt pekar på olika typer av hinder

Här redovisas resultat från en studie från UFOS
(Utveckling av Fastighetsföretagande i Offentlig Sektor)

Energieffektivisering

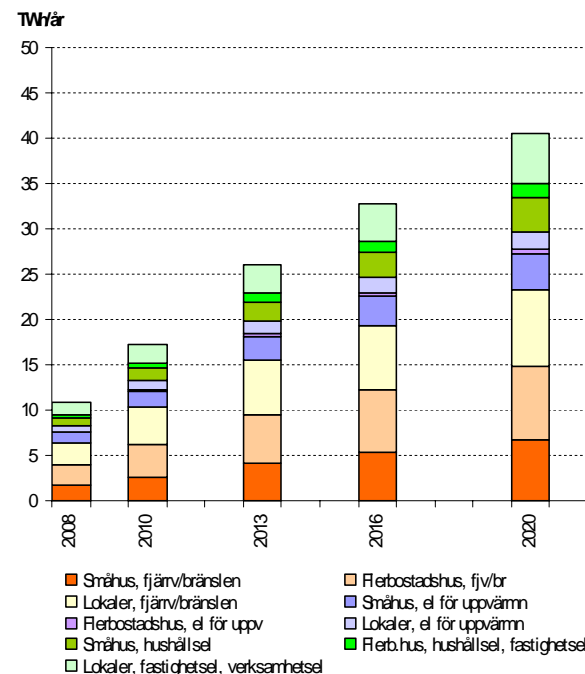
Mer än hälften av alla lokaler i Sverige är offentligt ägd

Energianvändning i bebyggelsen

- Flerbostadshus, småhus & lokaler: Totalt 137 TWh jämt fördelat mellan fjärrvärme, bränslen & el

Potential för effektivisering

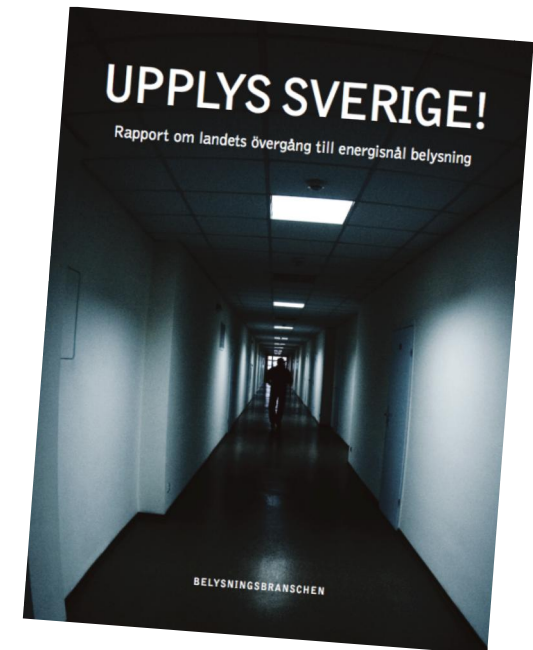
- Bedömningarna varierar starkt
- EnEff (2008): Byggnader till år 2020 ca 41 TWh lönsamt (ca 8,5 TWh i offentligt ägda lokaler)
- Bara ca 15 % av lönsamma åtgärder kommer att genomföras till år 2016
- Då missar fastighetsägarna 30 Mdr/år i minskade driftskostnader för lönsamma åtgärder (offentliga lokaler ca 5 Mdr/år)

Uppllysning!

Belysning svarar för 25-30% av den totala elnotan från skolor, sjukhus och kontor. Det motsvarar en årlig elförbrukning på 10TWh. Med modern teknik kan man spara 42 % (4,2 TWh), vilket motsvarar:

- 2 miljoner ton koldioxid
- En femtedel av regeringens klimatmål 2020
- Inrikesflyget i Sverige under 3 år

Sveriges och EUs mål för klimat- och energipolitiken till 2020

2020	Sverige	EU
Förnybar energi	50 %	20 %
Förnybar energi i transportsektorn	10 %	10 %
E-eff	20 % ¹⁾	20 % ²⁾
CO ₂	40 %	20 % (30 %) jfr 1990

Nationella miljömål, t.ex. miljömål 15 God bebyggd miljö:

Effektivare energianvändning i bebyggelsen 20 % 2020 resp 50 % år 2050

1) Minskad energiintensitet (primär energi per BNP-enhet i fasta priser) jfr 2008

2) Effektivare primär energianvändning relativt prognos

Hinder för energieffektivisering

Det finns inga perfekta marknader

Stor lönsam potentialen. Energieffektiv teknik och kunskap finns.
Men energieffektiviseringsarbetet trögt och sakta.

Det finns inga perfekta marknader, så en hindersfri e-eff-marknad är orimlig

Men man kan ta sig över eller runt de flesta hinder för effektivare energianvändning

Hinder för effektivare energianvändning

UFOS - Utveckling av Fastighetsföretagande i Offentlig Sektor

UFOS-rapporten delar in hindren i 10 grupper

Ledningens roll och ansvar

Mål, strategi och taktik

Kunskap, kompetens och resurser

Finansiering och andra budgetfrågor

Organisation och struktur

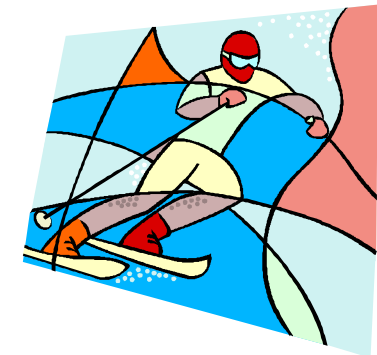
Motivation och engagemang

Operativ fastighetsdrift

Informations- och styrsystem

Införande av ny teknik

Kommunikation och samverkan med brukarna

Hinder för effektivare energianvändning

Ledningens roll och ansvar

Engagerad ledning med tydlig strategi ett viktigt krav för att nå en effektiv energianvändning

- uttalade energi- och miljöpolitiska ambitioner och mål
- strategi och handlingsplan
- energipolicy och riktlinjer
- uppföljning och återkoppling av resultat.

Anledningar till bristande ledarskap

- brist på tid
- brist på kunskap
- ingen naturlig arena för kommunikation och kunskapsåterföring mellan tjänstemän och politiker
- olika tidsperspektiv för politisk verksamhetsplanering och fastighetsorganisation

Rekommendation

- En övergripande energipolicy är avgörande
- Alla investeringsbeslut innebär avvägningar mellan nu och sedan
- LCC-analyser gör det enklare att fatta korrekta beslut

Hinder för effektivare energianvändning

Mål, strategi och taktik

Otydliga energieffektiviseringsmål

- Mål ska vara mätbara och tydliga och följas upp ordentligt
- Otydliga mål gör medarbetarna osäkra om vilket arbete som ska utföras
- Det gör arbetet omotiverande
- Risk för fel saker görs och nödvändigt samarbete inte kommer till stånd

Undermålig uppföljning

Otydliga/obefintliga målbilder gör uppföljning svår eller omöjlig att göra

Rekommendationer

- Formulera en gemensam och tydlig målbild
- Bryt ner i enkla operativa mål med tydliga program- och delmål
- Ta fram strategier och riktlinjer för arbetet
- E-eff-frågorna berör många, identifiera dem & bjud in till samverkan
- Visualisera målen i andra termer, t.ex. "den årliga energibesparingen i skolan innebär att vi kan behålla en lärartjänst".

Hinder för effektivare energianvändning

Kunskap, kompetens och resurser

Brist på kunskap, kompetens och resurser

- Ojämnt fördelad och bristande kunskap
- Specifik kunskap om e-eff-åtgärder saknas ofta
- Olika typer av kunskap och kompetens behövs
- Helhetssyn som omfattar inomhusklimat, bygg, miljö samt drift och underhåll erfordras
- Tidsbrist, dagens slimmade organisationer har inte tid att ta till sig ny teknik

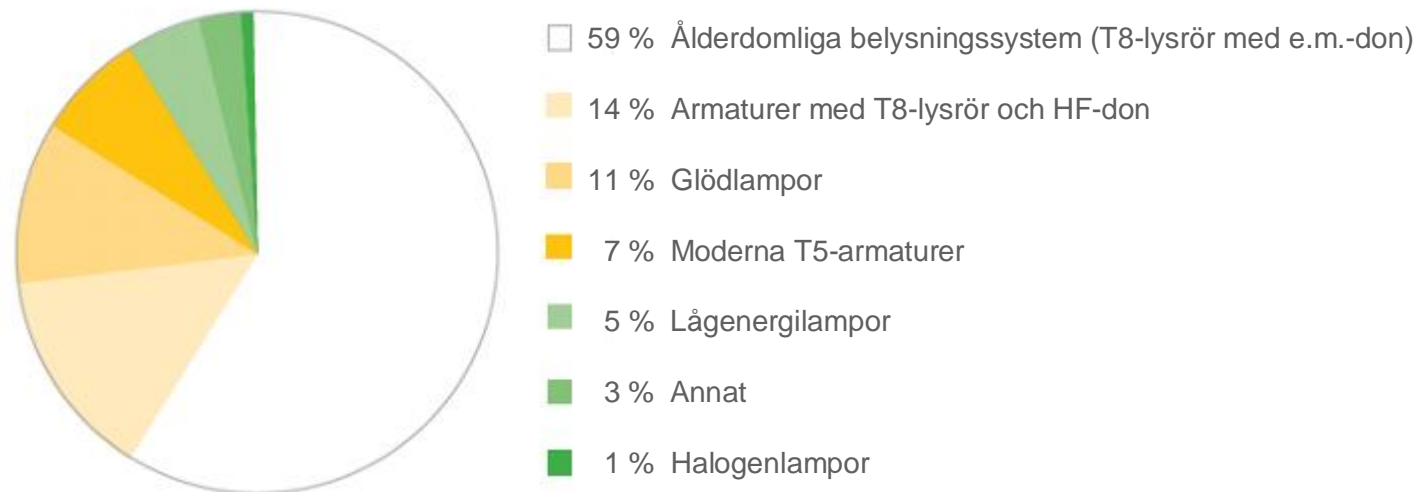
Rekommendationer

- En uppdaterad utbildnings- och kompetensutvecklingsplan som verkligen används
- Sprid kunskap om ny teknik i hela organisationen
- Kontinuerlig utbildning och information
- Bra energideklarationer hjälper mycket!
- Ta in sommarjobbare, lärlingar, examensarbetare och praktikanter

Skolor

- 25 % av Sveriges skolors energiförbrukning går till belysning
- 72 % av skolorna har gammal belysning
- ➔ Besparingspotential: ca 350 MSEK per år

25 % av elen i landets skolor används för belysning – så här fördelas den på olika typer av ljuskällor

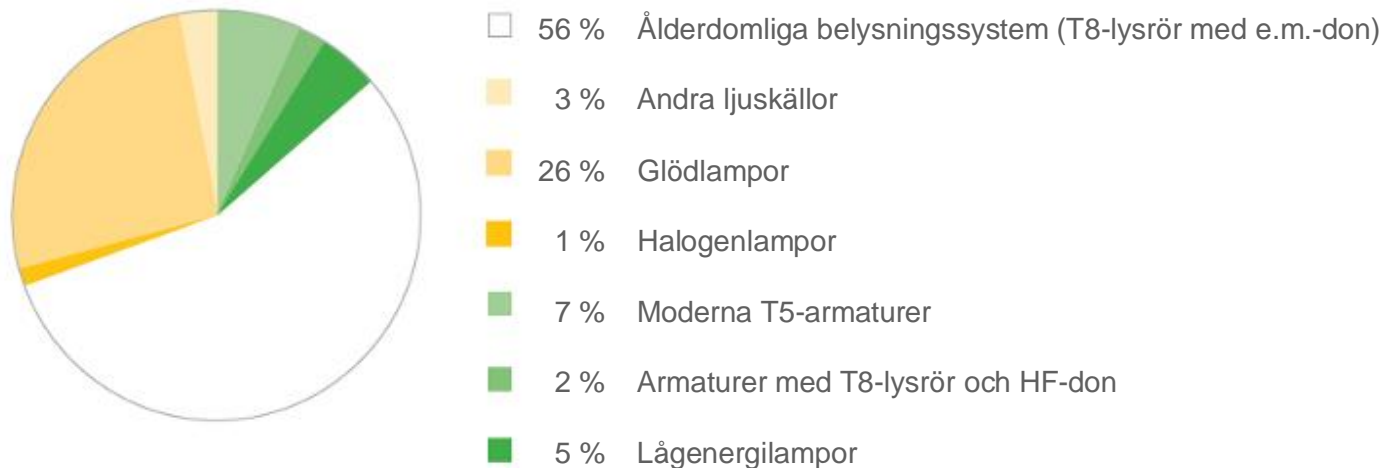

Källa: Stem

Vårdlokaler

- 80 % av Sveriges vårdlokaler har gammal belysning
- Energiförbrukningen skulle kunna minska med 55% (12 KWh/m²/år)
- ➔ Besparingspotential: 252 MSEK per år

21 % av elen i landets vårdlokaler används för belysning – så här fördelas den på olika typer av ljuskällor

Källa: Stem

- Sveriges skolor skulle kunna spara 350 miljoner kronor varje år på bättre belysning

1 000
lärartjänster

- Sveriges sjukvård skulle kunna anställa

600
sjuksköterskor

eller utföra
3 600
höftleds-
operationer

Hinder för effektivare energianvändning

Finansiering och andra budgetfrågor

Brist finansiering en av de vanligaste förklaringarna

- E-eff & underhåll underprioriterade (t.ex. skalskydd och sprinkler ges högre prioritet)
- E-eff bär ofta kostnad för eftersatt underhåll (merkostnader e-eff särredovisas inte)
- Ettårsekonomi i offentlig verksamhet
- Separata budgetar för investeringar och drift- och underhåll
- Okunskap om LOU
- Okunskap om energiprisutvecklingen
- Krav att byggprojekt ska vara lönsamma från första dagen
- Val av bokföringsmetod för åtgärdsinvesteringar
- Bristande förståelse för hur internhyressystem fungerar.

Rekommendationer

- Informera och utbilda all personal och politikerna om LCC
- Bygg rutiner på verktyg som är enkla att använda
- Bygg upp en pedagogik i beslutsunderlag som återkopplar till LCC
- Glöm inte att ta med energiprisökningarna.

Hinder för effektivare energianvändning

Organisation och struktur

Organisationsstrukturen är avgörande för framgångsrik energieffektivisering

- Bra struktur saknas oftast
- Brist på strategi eller ledningssystem
- E-eff drivs som projekt istället för ordinarie verksamhet
- Delade incitament
- För långt driven/felaktig delegering av energifrågan

Rekommendationer

- Se till att beslutsunderlag om eff-åtgärder når ledningen
- Skapa arbetsgrupp för energifrågor direkt underställd ledningen
- Arbeta tillsammans med hyresgästerna
- Utforma hyresavtalen båda parter har incitament att hushålla

Hinder för energieffektivisering

Vad?

Ska vi minska klimatpåverkan/minska miljöpåverkan/
energieffektivisera?

Hinder för effektivare energianvändning

Motivation och engagemang

Energianvändning är en dold egenskap => ofta till uppfattningen att det egna beteendet saknar betydelse

Motivation och engagemang är avgörande

- Ett fåtal människor är starkt förändringsbenägna
- Några saknar i princip förmåga att ändra sig
- En majoritet kan förmås att ändra beteende om man motiveras på rätt sätt

Undermålig analys av människors förändringsbenägenhet och motivationsbehov

Olika grupper kan behöva motiveras på olika sätt

Framgångsrika satsningar kräver att **kritiska målgrupper tjänar på att göra "rätt"**, de som ska ändra beteende måste tro på att deras beteendeförändring ger effekt

Rekommendationer

- Kartlägg förändringsbehovet
- Analysera hela aktörskedjan
- Undersök vilka som behöver extra motivation och vad ska den ska bestå i
- Förstärk eller skapa incitament för de viktigaste grupperna
- Utse t.ex. årets drifttekniker "årets klimathjälte"
- Visa vad hjälteinsatsen har betytt för byggnadernas driftskostnader
- Bonus eller vinstdelning baserad på driftskostnadsbesparingar

Hinder för effektivare energianvändning

Operativ fastighetsdrift

Potentialen för driftoptimering > 10 % (kan vara upp till 60 %)

- Fel krav i samband med upphandlingar
- Bristfällig uppföljning
- Personalbrist
- Kompetensbrist
- Brist på kontinuitet.

Rekommendationer

- Skapa kontinuitet i verksamheten genom rutiner (personal och entreprenörer)
- Kompetens krav vid upphandling
- Utbilda nyanställda i de rutiner som fastlagts.
- Följ upp energistatistiken med ett bra program, gärna timvärden
- Säkerställ att system/installationer inte är i drift mer än vad som krävs
- Dialog med brukarna

Hinder för effektivare energianvändning *Informations- och styrsystem*

Framgångsrik fastighetsdrift kräver & genererar avsevärda mängder information

- Behövs bl.a. för uppföljning & nyckeltal

Rekommendationer

- Analysera behovet av informations- och övervakningssystem
- Basera den tekniska informationen på den egna generella IT-strategin
- Satsa på beprövade och standardiserade system

Hinder för effektivare energianvändning

Införande av ny teknik

Ny teknik

- Osäkerheter och risker med oprövad teknik
- Begränsad tillgänglighet
- Hög investeringskostnad
- Brister i infrastruktur
- Begränsningar i regelverk
- Stor komplexitet genom att många aktörer involveras

Introduktion av ny teknik kräver förändringar både i tekniken i sig och i systemet i stort

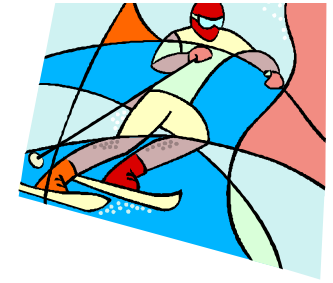
Bl.a. Stern-rapporten bedömer att klimatförändringarna leder till lägre kostnader om vi investerar i ny teknik än om vi avstår

Rekommendationer

- Skaffa kunskap om ny teknik - delta i nätverk och samverka med andra
- Teknikupphandlingar
- Sprid information och utbildning om ny teknik sprids i hela organisationen
- Ställ krav på kunnande om ny teknik vid upphandlingar

Hinder för effektivare energianvändning

Kommunikation och samverkan med brukarna

Bristande samverkan

- Hyresgästernas verksamhetsel är en stor del av e-anv i lokaler
- Verksamhetselen påverkar även fastighetselen, e-eff datorer och belysning ger mindre behov av kyla och lägre ventilationsflöden
- Bristande samverkan och kommunikation med hyresgästerna.

Rekommendationer

- Förbättra dialogen med brukarna
- Kravet att myndigheter ska hyra e-effkan utgöra en bra nystart
- Ta reda på drifttider, verksamhetstyper, närvaroprofiler, krav på innemiljö m.m.
- Följ upp och kommunicera energianvändningen till brukarna
- Informera om e-eff-möjligheter & exempel på hur energikostnader kan minskas
- Individuella elabonnemang

Hinder för energieffektivisering

Hindren är många

De flesta kan rundas eller hoppas över

Använd goda exempel och förebilder

Sprid kunskapen från de goda exemplen

Öka kunskapen och medvetandet om hindren

Med tydligt ledarskap kan vi ta stora steg i riktning mot en hållbar energianvändning

Slutsats: Fler slalomåkare och häcklöpare behövs!

För att vi inte har fyra jordklot...

"Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs."

The United Nations World Commission on Environment and Development (The Brundtland Commission)

Source: EarthVoice

Runda hindren för energieffektivisering –eller hoppa över dem!

Det är billigare att investera i miljövänlig teknik än att låta bli!

Sir Nicholas Stern

Agneta Persson, 08-688 61 93 agneta.persson@wspgroup.se